

CRTA PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE IZBORNIH USLOVA

PRVI DEO:

Sprečavanje zloupotrebe javnih resursa

Crta sistematično posmatra izbore i iznosi preporuke u oblasti sprečavanja zloupotrebe javnih resursa tokom vanrednih parlamentarnih izbora 2016, predsedničkih 2017. i izbora za Skupštinu grada Beograda 2018. godine.

Sprečavanje zloupotrebe javnih resursa u predizbornoj kampanji je jedna od najvažnijih oblasti za unapređenje izbornih uslova u Srbiji. Neophodno je da se u ovom polju zakonodavstvo i praksa Republike Srbije usaglasi sa međunarodnim standardima i primerima dobre prakse.

Potrebno je sprečiti zloupotrebu novca poreskih obveznika tokom izbornih procesa sa jedne strane i ukinuti mogućnost funkcionerske kampanje na drugoj, kako bi se omogućila ravnopravnost učesnika u izbornoj trci.

U prethodnom periodu najveći broj prijava podnetih Agenciji za borbu protiv korupcije i veliki broj onih podnetih Regulatornom telu za elektronske medije tokom predizborne kampanje odnosio upravo na zloupotrebu javnih resursa i vođenje funkcionerske kampanje. Međutim na osnovu uvida u malobrojne odluke koje su ova dva tela donela povodom podnetih prijava, može se utvrditi praksa nedovoljnog i nepravovremenog reagovanja na očigledna kršenja propisa.

Insistiramo na tome da je pored dosledne primene postojećih zakona i potrebnih izmena i dopuna određenih zakona potrebno uspostavljanje efikasnog mehanizma praćenja i pravovremenog reagovanja u slučajevima zloupotrebe javnih resursa, a sve u cilju jednakog tretmana svih učesnika izbornog procesa.

Da bi se unapredili izborni uslovi na polju sprečavanja zloupotrebe javnih resursa Crta je u poslednjem izveštaju iznela sedam preporuka, od kojih je pet ponovljeno iz prethodnog izbornog ciklusa 2017. godine, a dve su uvedene posle izbora 2018 - sve preporuke dostupne su na sajtu <https://gradjaninastrazi.rs/preporuke/>

Preporuke za sprečavanje zloupotrebe javnih resursa

■ *Da bi se omogućila primena zakona i povećala ravnopravnost učesnika kampanje predložimo:*

Dopunom Zakona o finansiranju političkih aktivnosti potrebno je **definisati koje se aktivnosti mogu uvrstiti u troškove izborne kampanje**. Do sada je postojala ovakva odredba za finansiranje redovnih aktivnosti, ali ne i za troškove izborne kampanje. Od izbora 2018. godine predložimo i izmenu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti kojom bi se **zabranilo korišćenje sredstava za redovan rad političkih subjekata u svrhu izborne kampanje**. Dosadašnje rešenje omogućava da se sredstva poreskih obveznika koriste za drugačiju namenu nego za šta su prvobitno namenjena i doprinosi neravnopravnosti političkih subjekata.

■ *Da bi se uticalo na smanjenje zloupotrebe javnih resursa u kampanji potrebno je:*

Izmenama Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije **bliže odrediti pojam javnih resursa i adekvatnih sankcija u slučajevima njihove zloupotrebe u kampanji**. Precizno definisanje pojma bi se omogućilo sprovođenje zakona i postojala bi zakonska osnova za izricanje sankcija, koje bi pored novčanih trebalo da obuhvate i disciplinske mere. Dopunom Zakona o javnim preduzećima **uvesti sankcije za zloupotrebu imovine, imena i aktivnosti javnih preduzeća u političke svrhe** koja bi se odnosila i na političke subjekte i na odgovorna lica u javnim preduzećima. Od izbora 2018. predložimo i dopunu Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije **kojom bi se zabranila vanredna dodela budžetskih i drugih javnih sredstava tokom trajanja**

izborne kampanje, kao i 30 dana pre i posle kampanje. Sve vanredne isplate i dodele sredstava iz javnih fondova, kao i otpisivanje različitih dugova građana morale bi da se odvoje od izborne kampanje.

■ *U cilju smanjenja funkcionerske kampanje predložimo izmene samo jednog zakona:*

Izmenama Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije potrebno je **zabraniti učestvovanje svih državnih funkcionera u aktivnostima koje mogu biti zloupotrebene u predizborne svrhe**. Svim državnim funkcionerima i nameštenicima mora biti zabranjeno da tokom trajanja cele izborne kampanje učestvuju na javnim okupljanjima koja imaju za povod započinjanje izgradnje ili puštanje u upotrebu objekata izgrađenih javnim sredstvima ili od strane pravnih lica koja raspolažu državnim kapitalom, dok se u slučaju kršenja ove norme moraju predvideti adekvatne kazne.

■ *Ostvarivanje preporuka je nemoguće bez aktivnog nadzora i sankcionisanja od strane ABPK:*

Zahtevamo izmenu dosadašnje prakse Agencije za borbu protiv korupcije u pravcu **korišćenja zakonskih ovlašćenja po službenoj dužnosti u cilju zaštite javnog interesa**. Agencija ima mogućnost da pokreće postupke u slučaju kršenja zakona i po službenoj dužnosti, što ona ne koristi. Od velike je važnosti da se ovi postupci javno pokreću u toku kampanje, a ne posle nje, kao i da se javnost upoznaje sa zloupotrebama javnih resursa i funkcionerskom kampanjom, dok je kampanja još uvek u toku.

Da bi se ove preporuke ostvarile potrebne su izmene Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, Zakona o javnim preduzećima, kao i promena dosadašnje prakse Agencije za borbu protiv korupcije.

U sprovođenje preporuka neophodno je uključivanje: Narodne skupštine Republike Srbije, Ministarstva pravde i Agencije za borbu protiv korupcije, dok bi učestvovanje organizacija civilnog društva usmerenih na borbu protiv korupcije i posmatranje izbora unapredile proces.

Nijedna od preporuka iz ove oblasti nije do sada primenjena, niti se nalazi u nacrtu Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije koji je u pripremi.

Ispunjavanjem ovih sedam preporuka unapredili bi se izborni uslovi u oblasti korišćenja javnih resursa i funkcionerske kampanje, čime bi se sredstva građana koristila na način na koji su namenjena, a ravnopravnost učesnika izborne utakmice bila bi povećana.

CRTA PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE IZBORNIH USLOVA:

Sprečavanje zloupotrebe javnih resursa

Ravnopravnost učesnika i ravnomerna medijska zastupljenost

Transparentnost procesa i poverenje birača

Pravna sigurnost i zaštita izbornog prava

Kapacitet i efikasnost izborne administracije